

BÜRKÜT

www.burkutdergisi.com

Türk Dünyası Dergisi

Araştırma Makalesi

BÜRKÜT

Makale Geliş Tarihi: 19.11.2023

Journal of Turkish World

Makale Kabul Tarihi: 02.12.2023

Küçük, M. ve Koçak Macun, B. (2023). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 2(2), 142-170. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut23>

İLKOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öğretmen Meryemnur KÜÇÜK

Milli Eğitim Bakanlığı meryemnur6196@gmail.com ORCID

Dr. Öğr. Üyesi Büşra KOÇAK MACUN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi bkocakakademi@gmail.com ORCID

Öz

Bu çalışmada ilkokul 1. 2. 3. ve 4. sınıf Türkçe kitabındaki metinler değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Metinler; adalet, adil olma, aile birliği, alçak gönüllülük, bağımsız ve özgür düşünebilme, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakarlık, hoşgörü, iyilik, iyimserlik, liderlik, merhamet, misafirperverlik, nazik olma, özdenetim, özgüven, paylaşma, sabır, saygı, selamlaşma, sevgi, sorumluluk, şefkat, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle İlkokul Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İlkokul, Türkçe, ders kitabı, değer, değerler eğitimi.

AN INVESTIGATION OF TEXTS IN PRIMARY SCHOOL ENGLISH TEXTBOOKS IN TERMS OF VALUES EDUCATION

Abstract

In this study, the texts in the primary school 1st, 2nd, 3rd and 4th grade Turkish textbooks were examined in terms of values education. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. Content analysis was used to analyze the data. Texts; justice, fairness, family unity, humility, independent and free thinking, scientific, courage, diligence, friendship, sensitivity, honesty, empathy, aesthetics, sacrifice, tolerance, kindness, optimism, leadership, compassion, hospitality, kindness, self-control, was examined in terms of the values of self-confidence, sharing, patience, respect, greeting, love, responsibility, compassion, cleanliness, patriotism and helpfulness. Based on the findings obtained, it was determined that the texts in the Primary School Turkish textbook have a rich content in terms of values education.

Keywords: Primary school, Turkish, textbook, value, values Education.

Ø. Giriş

Değer, insanın varlığının bir göstergesidir. İnsanı insan yapan, onu yaratılmış diğer canlılardan ayıran en temel özellik değerlere sahip olmasıdır. İnsan, yaşamı boyunca belirlediği hedefleri, amaçları, idealleri değerler sayesinde gerçekleştirebilir. Bu sebeple değer kavramının yaşamımızda çok ayrı bir yeri bulunmaktadır. Değer süreklilik gösteren bir kavramdır (Taş, 2023). Bir an içinde olup bitmez, hayatımız boyunca yaptığımız işlerde, aldığımız kararlarda etkisini gösterir.

Değerler doğuştan getirilmez. Sonradan toplum yapısı ile birlikte şekillenir. Birey değer kavramı ile ilk kez aile yaşantısında karşılaşır. Aile içindeki tutum, yaşayış tarzı, düşünce yapısı çocuktaki değer kavramının oluşmasında kritik bir etkiye sahiptir (Meydan, 2014). Değerlerin devamlılığı değerler eğitimi ile sağlanır. Değerler eğitimi ile kişinin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel gelişimine etki edilir. İnsanı insan yapan, insana özgü etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri için çabalar. Ailede başlayan değer eğitimi okul ile birlikte devam eder (Tulunay Ateş, 2017). Daha sonraki yıllarda okul hayatında, iş hayatında bu edindiği değerlerin etkisi ile birtakım kararlar alabilmekte aldığı bu kararlar ile yaşamını devam ettirmektedir. Bu kararlar topluma uyum sağlamasını da kolaylaştırmaktadır (Elbir ve Bağcı, 2013).

İnsanın davranışını kazanmış olduğu değerleri şekillendirir. Değer kavramı ile yapılan araştırmalarda “sorumluluk, eşitlik, adalet, özgürlük, hoşgörü, sevgi, saygı, güdüleme, güven, bağlılık, özerklik, hırs, doğruluk, cesaret, kendine güven, yardımseverlik, dürüstlük, başarı” terimlerinin ön plana çıktığı görülmektedir (Kasapoğlu, 2013). Bu terimleri içselleştirebilen insanlar iyinin, doğrunun yolunda olan kişilerdir. Bu değerler ışığında yaşamlarına devam ederler. Kişilerin olduğu gibi toplumların ayakta kalmasını değerlerimiz sağlar.

İnsan yaşamı ve toplumsal hayatı doğrudan etkileyen değerlerin birçok farklı özelliği bulunmaktadır. Bu özellikler zamana, yere, bireye ve topluma göre değişiklik gösterebilmektedir (İpek Eren, 2022). Değer bireylerin davranışlarını yönlendiren, toplumsal hayatı düzenleyen, toplumda birleştirici bütünleştirici gücü olan, geçmişten alındığı gibi gelecek kuşaklara aktarılabilen, insanı değerli kılan (Ergün, 2021) ve toplumların var olmasını ayakta kalabilmesini sağlayan en temel olgu değerleridir. Değerler bir toplumun kuralları, hedefleri hakkında bilgi verir. Bu kurallar doğrultusunda insanların huzur içinde bir arada yaşamaları sağlanır (Akbaş, 2008). Gelecek nesillere değişikliğe uğramadan aktarılması amaçlanır.

Son yıllarda artan değerlerin gelecek nesillere aktarılma kaygısı ise değerler eğitimi gündeme getirmiştir. Bu nedenle dünyada pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de değerler eğitimi gündeme gelmiştir. Değerler eğitimi dünyadaki birçok ülkede zorunlu ders kapsamında verilmektedir. Bu ülkelere Fransa, Avustralya, Filipinler örnek verilebilir. Amerika, Kanada, İngiltere, Yeni Zelanda gibi ülkelerde ise değerler eğitimi üzerine programlar geliştirilmiştir. Değerler eğitiminin amacı insanın doğuştan getirdiği özelliklerinden en iyi olanını ortaya çıkarmak, bireyin iyi ahlaklı olmasını sağlamak ve mükemmele ulaşmasına yardımcı olmaktır (Çokay, 2022). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2010 yılında yayınlanan genelge ile örgün eğitim kurumlarındaki değerler eğitiminin amacı “Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerin tüm bireylere kazandırılması” olarak ifade edilmiştir (MEB, 2010).

Değerler eğitiminin Türkiye’deki bilinen ilk somut uygulaması 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin 50. yıl dönümü kutlamaları için hazırlanan “Yaşayan Değerler Eğitim Programı” adı altında yer alan bir projeye dayanmaktadır. Bu proje ile adalet, özgürlük, demokrasi gibi

değerlerin öğrencilere etkinlik yolu ile kazandırılması hedeflenmiştir. Öğrenci ve öğretmenler için bu süreci destekleyen materyaller tasarlanmıştır. “Daha iyi bir dünya için değerlerimizi paylaşalım” projesinde ise 12 evrensel değere vurgu yapılmıştır. Bu değerler hoşgörü, birlik, barış, sevgi, saygı, sorumluluk, sadelik, iş birliği, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, alçak gönüllülüktür (Baş ve Beyhan, 2012).

Öğrencilerden beklenen davranışlar 2552 sayılı Tebliğler Dergisi’nde şu şekilde ifade edilmektedir. “Bütün okul arkadaşlarının kendisi gibi Türk toplumunun ve Türkiye Cumhuriyeti’nin bir bireyi olduklarını unutmamaları, onur ve haklarına saygı göstermeleri, öğretmenlerine/okul yöneticilerine/arkadaşlarına ve çevresindeki kişilere karşı saygılı ve hoşgörülü davranmaları, doğru sözlü, dürüst olmaları, yalan söylememeleri, iyi ve nazik tavırlı olmaları, kaba söz ve davranışlardan kaçınmaları, millet malını, okulunu ve eşyasını kendi öz malı gibi korumaları, yasalara, yönetmeliklere ve toplumun etik kurallarına, milli, manevi ve kültürel değerlere uymaları beklenir. Bu davranışlara uymadıklarında da bazı yaptırımlar uygulanır (MEB, 2003).

19. Millî Eğitim Şurası’nda değerler eğitimi ile ilgili olarak öğretim programlarında değerler eğitime yer verilmesi, kendi kültürümüze ait masal, hikâye ve şiirlere yer verilmesi ve değerler eğitime sarmallık ilkesi ile yer verilmesi kararları alınmıştır (Ateş, 2022). Değerler eğitiminin öğretim programlarına yansımaları için 2014 yılında bazı güncellemelere gidilmiştir. 2018 yılında ise yeni öğretim programları yürürlüğe girmiştir. Bu programlarda değerler eğitime oldukça kapsamlı yer verilmiştir. Daha önceki programlarda örtük olarak yer alan değerler eğitimi bu programlarda açık bir şekilde yer almaktadır. Öğrencilere kazandırılması hedeflenen milli, manevi ve evrensel değerler on başlık altında toplanmıştır. Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri “kök değer” olarak öğretim programındaki yerini almıştır (Çokay, 2022).

Öğretim programları ile birlikte öğrencilere değerlerin sistematik bir şekilde kazandırılması hedeflenmektedir. Öğrencilerin duyuşsal alanlarına etki edebilmek oldukça önemlidir. Son yıllarda toplumdaki olumsuz gidişata bakıldığında değerler eğitiminin gerekliliği bir kez daha gözler önüne serilmektedir (Meydan, 2014). Öğretim programlarına, okullara eskiye oranla çok daha fazla iş düşmektedir. Gerek örtük gerekse açık bir şekilde değerler eğitime yer verilmelidir. Bu kapsamda en büyük sorumluluk öğretmenlere ve ders kitaplarına düşmektedir. Cemiloğlu (1992, s. 3)’e göre Türkçe ders kitaplarının ana dili kullanma, zenginleştirme ve metinler yoluyla ahlaki davranış kalıplarını benimsetme işlevleri vardır. Türkçe ders kitaplarında yer alan değerlerin tespiti ile ahlaki davranış kalıplarının temeli oluşturulan değerlerin tespiti sağlanmış olacaktır. Bu sayede Türkçe ders kitaplarının kendilerine atfedilen bir işlevi yerine getirip getirmeme durumu da tespit edilmiş olacaktır. Alanyazında yapılan çalışmalarda da farklı yıllarda ilkökul Türkçe ders kitaplarında değerlerin tespit edilmesine yönelik çalışmalar (Susar Kırmızı, 2014; Yılar, 2016; Kaşkaya ve Duran, 2017; Alıcı, 2019; Dökme ve Tunçer; 2022). Bu çalışmanın amacı ilkökul Türkçe ders kitaplarını değerler eğitimi açısından incelenmesi ve mevcut değerlerin tespitidir.

1. Yöntem

1.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi belirli bir çalışma alanındaki kaynakların taranıp, elde edilen

verilerin analizine dayanan bir bilimsel araştırma yöntemidir (Sak vd., 2021). Bu araştırma yöntemi birçok araştırmacı tarafından kullanılmakta olup önemli bir bilgi kaynağıdır.

1.2. Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Bu çalışmada analizi yapılan doküman, ilkokul 1. 2. 3. ve 4. sınıf Türkçe ders kitaplarıdır. Bilim ve Kültür Yayınevine ait 1. sınıf Türkçe ders kitabı 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmaktadır. Ada Yayınevine ait 2. sınıf Türkçe ders kitabı 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmaktadır. Gizem Yayınevine ait 3. sınıf Türkçe ders kitabı 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmaktadır. Özgün Yayınevine ait 4. sınıf Türkçe ders kitabı 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulmaktadır. Bu kitaplarda yer alan toplam 139 metin adalet, adil olma, aile birliği, alçak gönüllülük, bağımsız ve özgür düşünebilme, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakarlık, hoşgörü, iyilik, iyimserlik, liderlik, merhamet, misafirperverlik, nazik olma, özdenetim, özgüven, paylaşmak, sabır, saygı, selamlaşma, sevgi, sorumluluk, şefkat, tedbirli olma, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri açısından incelenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından önce bağımsız bir şekilde değerlendirilmiş daha sonra ise karşılaştırma yapılarak tutarlılıkları sağlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular tablo haline getirilmiş ve frekans değerlerine yer verilmiştir.

2. Bulgular

Tablo 1’de 1. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ve tespit edilen değerlere yer verilmiştir.

Tablo 1: 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinleri ve Tespit Edilen Değerler

DEĞERLER	5. Tema Vatandaşlık					6. Tema Sağlık ve Spor					7. Tema Bilim ve Teknoloji					8. Tema Kişisel Gelişim				
	Karnca ve Ağustos Böceği	Tilki ile Leylek	Çiftçiyle Çocukları	Parti Zamanı	Ekmek	Eylül ve Diş Dostları	Mutlu Kedi Doktorunu Güldürüyor	Kahvaltı	Temizlik	Sporun Faydaları Nelerdir?	Ruki'nin Robotu	Didi Enerji İstiyor	Deniz Uçakları ve Yüzen Uçaklar	Uzay Okulu	Zeynep'le Birlikte	Boş Gazete	Saygı Nedir?	Demirci Kirpi	Öyle Bir Gün	Biz Okuruz
Adalet																1		1		
Adil Olma																				
Aile Birliği																		1		
Alçak Gönüllülük																				
Bağımsız ve Özgür Düşünme																				
Bilimsellik										3										
Cesaret																			1	
Çalışkanlık	1		2		1	2														
Dostluk																1				
Duyarlılık																				
Dürüstlük							1									1		1		
Empati																				
Estetik																				
Fedakârlık																				
Hoşgörü			1																	
İyilik																				
İyimserlik						1														
Liderlik																				
Merhamet				1																
Misafirperverlik																				
Nazik olma				2		2	2			1	1							1		
Özdenetim	2	1		2		1	3								2	1	1		1	
Özgüven															1					
Paylaşmak	1																			
Sabır			1		1															
Saygı			1	3												2				
Selamlaşma																				

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Sevgi	1			1		2			1		2	1				1				
Sorumluluk	2				2				2				1			4		1		
Şefkat																				
Temizlik						2			3											
Vatanseverlik																				
Yardımseverlik	1	1																1	1	4

Tablo 1 incelendiğinde Vatandaşlık temasına ait Karınca ve Ağustos Böceği metinde 6, Tilki ile Leylek metninde 2, Çiftçiyle Çocukları metninde 4, Parti zamanı metninde 5, Ekmek metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla çalışkanlık (4), öz denetim (4), saygı (4), nazik olma (2), sevgi (2), sorumluluk (2), yardımseverlik (2), hoşgörü (1), merhamet (1), paylaşmak (1) ve sabır (1) olduğu görülmektedir.

Sağlık ve Spor temasına ait Eylül ve Dış Dostları metninde 6, Mutlu Kedi Doktorunu Güldürüyor metninde 3, Temizlik metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Kahvaltı ve Sporun Faydaları Nelerdir? Adlı iki metinde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla temizlik (5), nazik olma (4), öz denetim (4), sevgi (3), sorumluluk (2), çalışkanlık (2), dürüstlük (1) ve iyimserlik (1) olduğu görülmektedir.

Bilim ve Teknoloji temasına ait Riki'nin Robotu metninde 3, Didi Enerji istiyor metninde 2, Deniz Uçakları ve Yüzen Uçaklar metninde 1 değere yer verildiği görülmektedir. Uzay Okulu ve Zeynep'le Birlikte metinlerinde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla bilimsellik (3), sevgi (3), nazik olma (2), sorumluluk (1) olduğu görülmektedir.

Kişisel Gelişim temasına ait Boş Gazete metninde 3, Saygı Nedir? metninde 6, Demirci Kirpi metninde 3, Öyle Bir Gün metninde 5, Biz Okuruz metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla yardımseverlik (6), öz denetim (5), sorumluluk (5), adalet (2), dürüstlük (2), saygı (2), alçak gönüllülük (1), cesaret (1), dostluk (1), nazik olma (1), öz güven (1), sevgi (1) olduğu görülmektedir.

Tablo 2 ve 3'te 2. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ve tespit edilen değerlere yer verilmiştir.

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Tablo 2: 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinleri ve Tespit Edilen Değerler

DEĞERLER	1. Tema Erdemler					2. Tema Milli Kültürümüz					3. Tema Milli Mücadele ve Atatürk					4. Tema Birey ve Toplum				
	Şenlikli Bir Akşam Yemeği	Gerçek Arkadaş	Alçak Gönüllü Olmak	Paylaş Dedi Babam	Sevgi Bir Kuştur	29 Ekim	Aslı'nın Dönüşü	Nasreddin Hoca'nın	Güzel Yurdum	Çocukluğumdaki Bayramlar	İstiklal Marşımız	Atatürk'ün Gültelinin c Armağanı	Seyit Onbaşı	Korkusuz Kahramanlar	Ülkemi Seviyorum	En Güzel Yarıyıl Tatili	Ben Her Gün Bir Şey Olacağım	Sihirli Sözcükler	Konuksever	Tuhaf Köpek
Adalet			2																	
Adil Olma																				
Aile Birliği	1								1	1						1				
Alçak Gönüllülük			1																	
Bağımsız ve Özgür Düşünme																				
Cesaret													1							
Çalışkanlık																				
Dostluk		1													1				1	
Duyarlılık																				
Dürüstlük		1																		
Empati																				
Estetik							1													
Fedakârlık														1						
Hoşgörü			1																	
İnanç									1				1	1						
İyilik																				
İyimserlik																				
İşbirliği			1																	
Kararlılık												2								
Liderlik																				
Merhamet																				
Misafirperverlik							1								1			1		
Nazik olma															1					
Özdenetim			1																2	
Özgüven												1								
Paylaşmak																				
Sabır														1						
Sağlıklı olma												1								

Meryem Nur KÜÇÜK – Büşra KOÇAK MACUN

Saygı										2							1	1	1	1
Selamlaşma																				
Sevgi	1	1		1	1		1				1	1		1	2	1	1	2	1	1
Sorumluluk																				
Şefkat																				
Tedbirli Olma	1																			
Temizlik																				
Vatanseverlik						3	1		1		3	1	3	4	2					
Yardımseverlik	1	1	1	1			1									1				

Tablo 2 incelendiğinden Erdemler temasına ait Şenlikli bir Akşam Yemeği metninde 3, Gerçek Arkadaş metninde 4, Alçak Gönüllü Olmak metninde 6, Paylaş Dedi Babam metninde 2, Sevgi Bir Kuştur metninde 1 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (4), yardımseverlik (4), adalet (2), aile birliği (1), alçak gönüllülük (1), dostluk (1), dürüstlük (1), hoşgörü (1), iş birliği (1), öz denetim (1), tedbirli olma (1) olduğu görülmektedir.

Milli Kültürümüz temasına ait 29 Ekim metninde 1, Aslı'nın Dönüşü metninde 5, Güzel Yurdum metninde 1, Çocukluğumdaki Bayramlar metninde 3 değere yer verilmiştir. Nasreddin Hoca'nın Köyünde metninde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla vatanseverlik (5), saygı (2), aile birliği (1), estetik (1), inanç (1), misafirperverlik (1), sevgi (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Milli Mücadele ve Atatürk temasına ait İstiklal Marşımız metninde 2, Atatürk'ün Gültekin'e Armağanı metninde 2, Seyit Onbaşı metninde 4, Korkusuz Kahramanlar metninde 4, Ülkemi Seviyorum metninde 5 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla vatanseverlik (13), sevgi (6), inanç (2), kararlılık (2), cesaret (1), fedakârlık (1), öz güven (1), sabır (1), sağlıklı olma (1) olduğu görülmektedir.

Birey ve Toplum temasına ait En Güzel Yarıyıl Tatili metninde 6, Ben Her Gün Bir Şey Olacağım metninde 3, Sihirli Sözcükler metninde 2, Konuksever metninde 3, Tuhaf Köpek metninde 4 değere yer verildiği görülmektedir. B temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (6), saygı (4), dostluk (2), misafirperverlik (2), özdenetim (2), aile birliği (1), nazik olma (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Tablo 3: 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinler ve Tespit Edilen Değerler (Devamı)

DEĞERLER	5. Tema Bilim ve Toplum					6. Tema Sağlık ve Spor					7. Tema Doğa ve Evren					8. Tema Vatandaşlık				
	Çocuk mu? Robot mu?	Naz'ın Bilgisayar Sevdası	Tekerleğin İcadı	Bilgi Çağı	Aklımdaki İcatlar	Kazalardan Korunma ve İlk	Bilge Hangi Sportu Yapacak	Kahvaltının Önemi	El ve Tırnaklar	Futbolcu Efe	Ben Ne Zaman Doğdum?	Gülbik	Mevsimler	Üç Güneş	Tarzan	Kırmızı Domates'in	Ufacık Vidacık	Özgür Olmak Ya da Olmamak	İşitilti Reklamlar	Bölüşmek Kolay Değildir
Adalet									1											2
Adil Olma																				
Aile Birliği																				
Alış Gönüllülük																				
Bağımsız ve Özgür Düşünme																				
Cesaret																				
Çalışkanlık					1															
Dostluk					2									1	1					
Duyarlılık																				
Dürüstlük																				
Empati																1				
Estetik																				
Fedakârlık																				
Hoşgörü																				
İyilik																				
İyimserlik																				
Kararlılık					1															
Liderlik																				
Merhamet																				
Misafirperverlik																				
Nazik olma																				
Özdenetim					1				1									2	2	
Özgüven																				
Paylaşmak																				
Sağlıklı Olma		1													1					
Sabır														1						

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Saygı																	1			
Selamlaşma																				
Sevgi	1	2		1	1	1					1	3		1	2	1	1			1
Sorumluluk					1	2				4					2		3			
Şefkat												1								
Temizlik																				
Vatanseverlik																				
Yardımseverlik							1								1					

Tablo 3 incelendiğinde Bilim ve Toplum temasına ait Çocuk mu? Robot mu? metninde 1, Naz'ın Bilgisayar Sevdası metninde 2, Bilgi Çağı metninde 1, Aklımdaki İcatlar metninde 6 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (5), dostluk (2), çalışkanlık (1), kararlılık (1), öz denetim (1), sağlıklı olma (1), sorumluluk (1) olduğu görülmektedir.

Sağlık ve Spor temasına ait Kazalardan Korunma ve İlk Yardım metninde 2, Bilge Hangi Spor Yapacak metninde 2, Futbolcu Efe metninde 3 değere yer verilmiştir. Kahvaltının önemi ve El ve Tırnaklar metninde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sorumluluk (6), adalet (1), nazik olma (1), özdenetim (1), sevgi (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Doğa ve Evren temasına ait Ben Ne Zaman Doğdum metninde 2, Gülibik metninde 2, Üç Güneş metninde 1, Tarzan metninde 4 değere değinilmektedir. Mevsimler metninde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (7), sabır (2), sorumluluk (2), dostluk (1), şefkat (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Vatandaşlık temasına ait Kırmızı Domates'in Yolculuğu metninde 3, Ufacık Vidacık metninde 4, Özgür Olmak ya da Olmamak metninde 1, Işıltılı Reklamlar metninde 1, Bölüşmek Kolay Değil metninde 2 değere yer verilmiştir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla özdenetim (4), sevgi (3), sorumluluk (3), adalet (2), dostluk (1), empati (1), sağlıklı olma (1), saygı (1) olduğu görülmektedir.

Tablo 4 ve 5'te 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ve tespit edilen değerlere yer verilmiştir.

Tablo 4: 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinler ve Tespit Edilen Değerler

DEĞERLER	1. Tema Erdemler					2. Tema Milli Mücadele ve Atatürk					3. Tema Vatandaşlık				4. Tema Milli Kültürümüz					
	Günaydın Size	Yalnız Köstebek	Mimar Sinan'ın Suları	Gelin Kardeş Olalım	Kırk Haramiler	Atatürk'ün Yaşamı	Bayrağımıza Sesleniş	Cumhuriyet Bayramı	Oktay Atatürk'ü Öğreniyor	Atatürk'ün Doğa Sevgisi	Kumbara, İçi Dolu Para	Mutluluk Pınarı	Okulda Seçim	Suyumuz Tükenirse	Trafik Işıkları	Bayram Armağanları	Yurt Türküsü	Hoca'dan Mektup Var	Benimle Yaşıt Dedem	Halk Oyunları
Adalet																				
Adil Olma			1																	
Aile Birliği															1					
Alçak Gönüllülük																				
Bağımsız ve Özgür Düşünme						1														
Cesaret																				
Çalışkanlık		1	2		1				1			2								
Dostluk		2																		
Duyarlılık		2																		
Dürüstlük		2	1		2							1								
Empati																				
Estetik														1					1	
Fedakârlık			1			1														
Hoşgörü				1						1								1		
İyilik				1	1														1	
İyimserlik	2																			
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma									1						4		1			3
Liderlik																				
Merhamet													1							
Misafirperverlik									1										1	
Nazik olma																				
Özdenetim						1					3		1							
Özgüven																				
Paylaşmak																				
Sabır					3															
Saygı							2	1			2		1		2					

Meryem Nur KÜÇÜK – Büşra KOÇAK MACUN

Selamlaşma	3		1																
Sevgi	1	2	1	1	2		1	1	3	5		1	1			1	2	2	4
Sorumluluk			1			1				1									1
Şefkat		1					2										1		
Temizlik																			
Vatanseverlik						2	3	2									3		
Yardımsverlik		2																	

Tablo 4 incelendiğinde Erdemler temasına ait Günaydın Size metninde 3, Yalnız Köstebek metninde 7, Mimar Sinan'ın Suları metninde 7, Gelin Kardeş Olalım metninde 3, Kırk Haramiler Metninde 5 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (7), dürüstlük (5), çalışkanlık (4), iyimserlik (4), selamlaşma (4), saygı (3), dostluk (2), duyarlılık (2), yardımseverlik (2), adil olma (1), fedakârlık (1), iyilik (1), sorumluluk (1), şefkat (1) olduğu görülmektedir.

Milli Mücadele ve Atatürk temasına ait Atatürk'ün Yaşamı metninde 5, Bayrağıma Sesleniş metninde 3, Cumhuriyet Bayramı metninde 3, Oktay Atatürk'ü Öğreniyor metninde 5, Atatürk'ün Doğa Sevgisi metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (10), vatanseverlik (7), saygı (3), sorumluluk (2), şefkat (2), bağımsız ve özgür düşünme (1), çalışkanlık (1), fedakârlık (1), kültürel mirasa sahip çıkma (1), merhamet (1), misafirperverlik (1), özdenetim (1) olduğu görülmektedir.

Vatandaşlık temasına ait Kumbara, İçi Dolu Para metninde 2, Mutluluk Pınarı metninde 4, Okulda Seçim metninde 2, Suyumuz Tükenirse metninde 3, Trafik Işıkları metninde 1 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla özdenetim (4), saygı (3), adalet (2), çalışkanlık (2), sevgi (2), dürüstlük (1), estetik (1), iyilik (1), merhamet (1) olduğu görülmektedir.

Milli Kültürümüz temasına ait Bayram Armağanları metninde 4, Yurt Türküsü metninde 3, Hoca'dan Mektup Var metninde 3, Benimle Yaşıt Dedem metninde 4, Halk Oyunları metninde 2 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (9), kültürel değerlere sahip çıkma (8), vatanseverlik (3), selamlaşma (2), aile birliği (1), estetik (1), iyilik (1), iyimserlik (1), misafirperverlik (1), sorumluluk (1), şefkat (1) olduğu görülmektedir.

Tablo 5: 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinler ve Tespit Edilen Değerler (Devamı)

DEĞERLER	5. Tema Doğa ve Evren					6. Tema Zaman ve Mekân				7. Tema Sağlık ve Spor				8. Tema Bilim ve Teknoloji					
	Deniz Kızı	Doğa Nedir	Arkadaşlarım	Kar Fabrikası	Güneş	Gökkuşuğu ile Yolculuk	Geçmişten Günümüze Evler	Ufacık Tefeciktim	Okul Türküsü	Düş Macunu	İsınma Hareketleri	Top ve Komşu	Sağlıklı Bir Hayat İçin Sizde Su İçin	Kırmızı Yaprak	Dünyayı Gezmem İsteyen Kırpi	Gemiler Nasıl Yüzer?	Bilgisayar	Meraklıyım Soruyorum	Televizyoncu Ali
Adalet													2						
Adil Olma																			
Aile Birliği																			
Alçak Gönüllülük																			
Bağımsız ve Özgür Düşünme																			
Cesaret																			
Çalışkanlık						1			2		1			1					1
Dostluk			1			1								1					
Duyarlılık																			
Dürüstlük																			
Empati																			
Estetik								1	1								1	1	
Fedakârlık																			
Hoşgörü												1							
İyilik				1		1													
İyimserlik												1							
Liderlik																			
Merhamet			1																
Misafirperverlik																			
Nazik olma				1															
Özdenetim			1						1					1				1	
Özgüven																			
Paylaşmak													1	1					
Sabır														1					
Saygı					1									1					
Selamlaşma	1																		
Sevgi	1	1	2	2		1		1	1	1		1		2	2	1			1

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Sorumluluk	1			1									1					1
Şefkat															1			
Temizlik	1	2								1								
Vatanseverlik																		
Yardımseverlik	1																	

Tablo 5 incelendiğinde Doğa ve Evren temasına ait Deniz Kızı metninde 5, Doğa Nedir? metninde 3, Arkadaşlarım metninde 3, Kar Fabrikası metninde 4, Güneş metninde 1 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (6), temizlik (3), sorumluluk (2), dostluk (1), iyilik (1), merhamet (1), nazik olma (1), özdenetim (1), saygı (1), selamlaşma (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Zaman ve Mekân temasına ait Gökkuşuğu ile Yolculuk metninde 4, Ufacık Tefeciktim metninde 2, Okul Türküsü metninde 4 değere yer verildiği görülmüştür. Geçmişten Günümüze Evler metninde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla çalışkanlık (3), estetik (2), sevgi (2), dostluk (1), iyilik (1), özdenetim (1) olduğu görülmektedir.

Sağlık ve Spor temasına ait Düş Macunu metninde 2, Isınma Hareketleri metninde 1, Top ve Komşu metninde 3, Sağlıklı Bir Hayat İçin Sizde Su İçin metninde 1, Kırmızı Yaprak metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (4), adalet (2), çalışkanlık (1), hoşgörü (1), iyimserlik (1), paylaşmak (1), sorumluluk (1) olduğu görülmektedir.

Bilim ve Teknoloji temasına ait Dünyayı Gezmek İsteyen Kirpi metninde 8, Gemiler Nasıl Yüzer? metninde 1, Bilgisayar metninde 1, Meraklıyım Soruyorum metninde 2, Televizyoncu Ali metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (4), çalışkanlık (2), empati (2), özdenetim (2), dostluk (1), paylaşmak (1), sabır (1), saygı (1), sorumluluk (1), şefkat (1) olduğu görülmektedir.

Tablo 6 ve 7’de 4. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler ve tespit edilen değerlere yer verilmiştir.

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Tablo 6: 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinler Ve Tespit Edilen Değerler

DEĞERLER	1. Tema Erdemler					2. Tema Milli Kültürümüz					3. Tema Milli Mücadele ve Atatürk					4. Tema Kişisel Gelişim				
	Arkadaş	Kirpi Masalı	Yavru Ahıtapot Olmak Çok Zor	Gün Bey'in Penceresi	Kaşığı	Babamızın Elleri	Ye Kürküm Ye	Dil Devrimi Yapılıyor	Oğuz Ata Boy Boyladı	Yakutistan Masalı: Cesur Vay'ın Deniz Macerası	Çanakkale Türküsü	Amerikalı Bir Çocuktan Mustafa Kemal'e Mektup Var	Kastamonulu Safiye	Atatürk Çocuklar ve Çocuk Bayramı	Kütü'l Amâre	Çiçeklere Maniler	Büyük Gün	Dimyat'a Pirince Giderken Evdeki Bulgurdan Olmak	Aziz Sancar	Taş Çorbası
Adalet																				
Adil Olma																				
Aile Birliği			1			1		2		1								1		
Alçak Gönüllülük											1									
Bağımsız ve Özgür Düşünme									1		1									
Cesaret			1	1					1			4	1	1		2	1			
Çalışkanlık						1			2		1		2		3		1	7		
Dostluk	1																			
Duyarlılık						1														
Dürüstlük					1						1									
Empati				1																
Estetik															1					
Fedakârlık						1				2		1						2		
Hoşgörü				1												1				
İyilik				1					1		1									
İyimserlik				1				1			1				1					
Kültürel Değerlere Sahip Çıkma								4												
Liderlik														1						
Merhamet				1	1															
Misafirperverlik						1		1				1							1	
Nazik olma																				
Özdenetim									1			1				2		2		
Özgüven			1						1			1	1			1				
Paylaşmak								2	1										5	
Sabır			1												1	1				

Meryem Nur KÜÇÜK – Büşra KOÇAK MACUN

Saygı						2	1	1	5	1		2		2					5	
Selamlaşma																	1			
Sevgi	1	1	2	2	1			1		2		2				1			2	1
Sorumluluk						1		1												
Şefkat					1									1						
Temizlik																				
Vatanseverlik										2		2		2					4	
Yardımsverlik		1	3							3			1						4	

Tablo 6 incelendiğinde Erdemler temasına ait Arkadaş metninde 2, Kirpi Masalı metninde 2, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor metninde 6, Gün Bey'in Penceresinden metninde 7, Kaşığı metninde 4 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (7), yardımseverlik (4), cesaret (2), merhamet (2), aile birliği (1), dostluk (1), dürüstlük (1), empati (1), hoşgörü (1), iyilik (1), iyimserlik (1), özgüven (1), sabır (1), şefkat (1) olduğu görülmektedir.

Milli Kültürümüz temasına ait Babamızın Elleri metninde 6, Ye Kürküm Ye metninde 2, Dil Devrimi Yapılıyor metninde 7, Oğuz Ata Boy Boyladı metninde 5, Yakutistan Masalı: Cesur Vay'ın Deniz Macerası metninde 9 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla saygı (10), çalışkanlık (9), kültürel değerlere sahip çıkma (4), paylaşmak (3), sevgi (3), yardımseverlik (3), aile birliği (2), cesaret (2), misafirperverlik (2), sorumluluk (2), bağımsız ve özgür düşünme (1), duyarlılık (1), fedakârlık (1), iyilik (1), iyimserlik (1), özdenetim (1), özgüven (1) olduğu görülmektedir.

Milli Mücadele ve Atatürk temasına ait Çanakkale Türküsü metninde 2, Amerikalı Bir Çocuktan Mustafa Kemal'e Mektup Var metninde 8, Kastamonulu Safiye metninde 7, Atatürk, Çocuklar ve Çocuk Bayramı metninde 6, Kutü'l Amare metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla cesaret (6), vatanseverlik (6), saygı (4), çalışkanlık (3), fedakârlık (3), bağımsız ve özgür düşünme (2), özgüven (2), sevgi (2), alçak gönüllülük (1), dürüstlük (1), iyilik (1), iyimserlik (1), liderlik (1), misafirperverlik (1), özdenetim (1), şefkat (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Kişisel Gelişim temasına ait Çiçeklere Maniler metninde 6, Büyük Gün metninde 6, Dimyat'a Pirince Giderken Evdeki Bulgurdan Olmak metninde 2, Aziz Sançar metninde 8, Taş Çorbası metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla çalışkanlık (11), paylaşmak (5), saygı (5), özdenetim (4), sevgi (4), vatanseverlik (4), yardımseverlik (4), cesaret (3), fedakârlık (2), sabır (2), aile birliği (1), estetik (1), hoşgörü (1), iyimserlik (1), misafirperverlik (1), özgüven (1), selamlaşma (1) olduğu görülmektedir.

Tablo 7: 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinler ve Tespit Edilen Değerler (Devamı)

DEĞERLER	5. Tema Sanat					6. Tema Doğa ve Evren					7. Tema Bilim ve Teknoloji					8. Tema Sağlık ve Spor				
	Yokuş	Padişah'ın Ebrusu	Masalıcı Dede Pertev Nalî Boratav	Aşık Veysel: Uzun İnce Bir Yol	Mozart'ın	Kardan Adamın Evi	Termit Kolonisi	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?	Sakız Ağacı	Deniz Masalı	Hızlı Düşünmek	Elektronik Beyinlerle Dolu Bir Gün	Güneş'in Gittiği Gün	Bilgisayar	Kar Taneleri Bilimin Tarihi	Elimde Değil	Bütün Yollar Kalbe Çıkar	Haydi Spora	Çiçek Hastalığı	Türkiye'de Futbolun Çocukluğu
Adalet																				
Adil Olma																				
Aile Birliği								2	1											
Alçak Gönüllülük																				
Bağımsız ve Özgür Düşünme																				
Bilimsellik										1			1							
Cesaret																				
Çalışkanlık			3		1	1	1							1		2				
Dostluk						1		1							1		1			
Duyarlılık								2												
Dürüstlük		1																		
Empati																				
Estetik	1	1				1									3					
Fedakârlık															1					
Hoşgörü															1					
İyilik		1																		
İyimserlik							1													
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma			1																	
Liderlik																				
Merhamet																				
Misafirperverlik																				
Nazik olma				1																
Özdenetim							1													
Özgüven					1		1	1							1					
Paylaşmak				1																
Sabır																				

İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Saygı		1		2	2														
Selamlaşma												1						1	
Sevgi		1	2	3	1	1		4	1	2							2		1
Sorumluluk			1				3							1					
Şefkat			1	1		2									1				
Temizlik																1			
Vatanseverlik																			1
Yardımseverlik				2						1			3		1				

Tablo 7 incelendiğinde Sanat temasına ait Yokuş metninde 1, Padişah'ın Ebrusu metninde 5, Masalcı Dede Pertev Naili Boratav metninde 5, Aşık Veysel: Uzun İnce Bir Yol metninde 6, Mozart'ın Yaşamından Öyküler metninde 4 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (7), saygı (5), çalışkanlık (4), estetik (2), şefkat (2), yardımseverlik (2), dürüstlük (1), iyilik (1), kültürel mirasa sahip çıkma (1), nazik olma (1), özgüven (1), paylaşmak (1), sorumluluk (1) olduğu görülmektedir.

Doğa ve Evren temasına ait Kardan Adamın Evi metninde 5, Termit Kolonisi metninde 4, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan metninde 4, Sakız Ağacı metninde 5, Deniz Masalı metninde 3 değere yer verildiği görülmektedir. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla sevgi (8), aile birliği (3), sorumluluk (3), çalışkanlık (2), dostluk (2), duyarlılık (2), özgüven (2), estetik (1), iyimserlik (1), özdenetim (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Bilim ve Teknoloji temasına ait Hızlı Düşünmek metninde 1, Güneş'in Gittiği Gün metninde 3, Bilgisayar metninde 1, Kar Taneleri Bilimin Tarihi metninde 5 değere yer verildiği görülmektedir. Elektronik Beyinlerle Dolu Bir Dünya metninde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla estetik (3), yardımseverlik (3), bilimsellik (2), duyarlılık (2), çalışkanlık (1), fedakârlık (1), selamlaşma (1), sorumluluk (1) olduğu görülmektedir.

Sağlık ve Spor temasına ait Elimde Değil metninde 5, Bütün Yollar Kalbe Çıkar metninde 2, Haydi Spora metninde 3, Türkiye'de Futbolun Tarihi metninde 2 değere yer verildiği görülmektedir. Çiçek Hastalığı metninde değerlere rastlanmamıştır. Bu temada en çok değinilen değerlerin sırasıyla çalışkanlık (2), dostluk (2), sevgi (2), hoşgörü (1), özgüven (1), selamlaşma (1), sorumluluk (1), şefkat (1), temizlik (1), yardımseverlik (1) olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

1. sınıf Türkçe metinleri değerler eğitimi bakımından incelendiğinde 4 temada toplam 83 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Metinlerde en çok özdenetim, sorumluluk, nazik olma, sevgi ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği görülmüştür. Adil olma, aile birliği, bağımsız ve özgür düşünebilme, empati, estetik, fedakarlık, iyilik, liderlik, selamlaşma, şefkat, vatanseverlik değerlerine yer verilmediği görülmüştür.

2. sınıf Türkçe metinleri değerler eğitimi bakımından incelendiğinde 8 temada toplam 130 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Metinlerde en çok sevgi, vatanseverlik, sorumluluk, özdenetim ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği görülmüştür. Adil olma, bağımsız ve özgür düşünebilme, duyarlılık, iyilik, liderlik, merhamet, paylaşmak, selamlaşma, şefkat, temizlik değerlerine yer verilmediği görülmüştür.

3. sınıf Türkçe metinleri değerler eğitimi bakımından incelendiğinde 8 temada toplam 161 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Metinlerde en çok sevgi, çalışkanlık, saygı, vatanseverlik, özdenetim ve kültürel değerlere sahip çıkma değerlerine yer verildiği görülmüştür. Alçak gönüllülük, bilimsellik, cesaret, empati, hoşgörü, inanç, iş birliği, kararlılık, liderlik, özgüven, sağlıklı olma, tedbirli olma değerlerine yer verilmediği görülmüştür.

4. sınıf Türkçe metinleri değerler eğitimi bakımından incelendiğinde 8 temada toplam 244 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Metinlerde en çok sevgi, çalışkanlık, saygı, yardımseverlik ve cesaret değerlerine yer verildiği görülmüştür. Adalet, adil olma, iş birliği, kararlılık, sağlıklı olma, tedbirli olma değerlerine yer verilmediği görülmüştür. Buna göre 4. Sınıf metinlerinde değerlerin

diğer sınıflardaki metinlere göre daha fazla olduğunu söylenebilir. Genel olarak Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından zengin olduğunu söylenebilir. Bu durum çocukların yaş düzeyi arttıkça soyut düşünme becerilerinin artmasıyla da ilişkilendirilebilir. Dökme ve Tunçer (2022) ise ilkökul Türkçe ders kitaplarında yer verilen değerlerin her sınıf düzeyinde artırılarak metinlerde yer aldığı ancak değerlerin metinlerde yer alma sıklığının dengeli olmadığını belirtmiştir. Rokeach (1968), değerleri, kişinin davranış biçimleri ve inançlarını temsil eden, herhangi bir nesne veya duruma bağlı olmayan soyut idealler olarak tanımlar. Değerler, geniş anlamda sosyal yaşamı yönlendiren, yaşamdaki soyut amaçları ve bireyin farklı durumlarda tercih ettiği davranış biçimlerini kapsayan eylem ilkeleridir (Parashar, Dhar & Dhar, 2004). Değerlerin soyut kavramlar olduğu düşünüldüğünde 4. Sınıf seviyesi metinlerde değerlere daha sık rastlanılması beklenebilir.

Her sınıf düzeyinde ders kitaplarında yer verilen değerler incelendiğinde sevgi değerinin en sık yer verilen değerler arasında ilk sıralarda olduğu görülmektedir. Yılar (2016) 2014-2015 yılları arasında İlkokul 1-4. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarında en fazla yer verilen değer, sevgi değeri olduğunu belirlemiştir.

Sonuç olarak çocuk edebiyatı metinleri çocukların kendileri, çevreleri ve dünya hakkında bilgi birikimlerini artırarak çok yönlü gelişimlerine destek veren en önemli eğitsel araçlardır (Gönen & Veziroğlu, 2019). Çocuklar on bir-on iki yaşlarına kadar somut düşünür ve soyut düşünmeye yaklaştıkça somut öğelere karşılık olarak üretilmiş sembollerle kurulu bir dünya ile karşılaşır. Bu karşılıkları ve ilişkileri kavramaya çalışmak, çocukta zihinsel gelişmeyi hızlandırır (Şimşek, 2014). Bu nedenle çocukların birçok beceri için kritik yıllar olarak görülen ilkökul döneminde nitelikli ve karakter gelişimi üzerinde olumlu etkileri olacak metinlerle karşılaşması Türkçe dersinin amaçları düşünüldüğünde de göz ardı edilmemelidir.

Bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için şu öneride bulunulabilir.

- Türkçe ders kitaplarında yer verilecek metinlerin seçiminde değerlerin aktarımının çocukları hem estetik hem de içerik açısından zevkli metinlerin tercih edilebilir. Bu sayede öğrencilerin okuma zevki gelişirken karakter gelişimlerine de katkı sağlanabilir.
- Farklı yıllarda yayımlanan Türkçe ders kitapları değerler eğitimi açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir.
- Ders kitaplarında yer alan metinlerin seçiminde uzman görüşlerine başvurulabilir.

Kaynaklar

- Akbaş, O. (2008). Değerler eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Alıcı, F. (2019). *İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Ateş, H. (2022). *Türkiye’de değerler eğitimi konusunda en çok atıf alan ilk 100 makale: bibliyometrik analiz çalışması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Baş, G., & Beyhan, Ö. (2012). Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(24), 55-77.

- Cemiloğlu, M. (1992). Türkçe öğretimi ve çocuk şiiri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 175-180.
- Çokay, E. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik tutumları ile çalıştıkları kurumdaki okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Dökme, K., & Tunçer, B. K. (2022). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değerler yönünden incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 5(1), 2085-2106.
- Elbir, B., & Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8(1), 1321-1333.
- Ergün, A. (2021). *Öğretmenlerin değer kavramına ilişkin bilişsel kurguları ve değerler eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Gönen, M. & Veziroğlu, M. (2019). Çocuk edebiyatının genel hedefleri. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı içinde* (1-13). Ankara: Eğiten Kitap.
- İpek Eren, D. (2022). *Beden eğitimi ve spor dersinin değerler eğitime katkısının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikayeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109.
- Kaşkaya, A., & Duran, T. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 417-441.
- MEB (2010). 2010/53 Sayılı İlk Ders Genelgesi. Ankara.
- MEB (2018). 1. sınıf Türkçe ders kitabı. Bilim ve Kültür.
- MEB (2018). 3. sınıf Türkçe ders kitabı. Gizem.
- MEB (2019). 2. sınıf Türkçe Ders Kitabı. Ada.
- MEB (2019). 4. sınıf Türkçe ders kitabı. Özgün.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerle eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Parashar, S., Dhar, S., & Dhar, U. (2004). Perception of values: a study of future professionals. *Journal of Human Values*, 10(2), 143-152.
- Rokeach, M. (1968). *Beliefs, attitudes, and values*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256. DOI: 10.33400/kuje.843306
- Soylu, N. (2019). *İlkokul 1. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Susar Kırmızı, F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Dergisi*, 7(756), 15-58.

- Taş, A. (2023). *Okul öncesi çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Tulunay, Ateş, Ö. (2017). Türkiye’de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 41-60.
- Yılar, R. (2016). İlettiği değerler açısından ilkökuller Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerinde incelemeler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 490-506.

Extended Abstract

Value is a sign of human existence. The most basic feature that makes humans human and distinguishes them from other created beings is that they have values. A person can achieve the goals, objectives and ideals he has determined throughout his life thanks to values. For this reason, the concept of value has a very special place in our lives. Value is a continuous concept (Taş, 2023). It does not happen in a moment, it has an impact on the work we do and the decisions we make throughout our lives.

Values education is given as a compulsory course in many countries around the world. In countries such as America, Canada, England and New Zealand, programs on values education have been developed. The purpose of values education is to bring out the best of a person’s innate characteristics, to ensure that the individual has good morals and to help him reach perfection (Çokay, 2022). In the circular published by the Ministry of National Education in 2010, the purpose of values education in formal education institutions was expressed as “To provide all individuals with the moral, humane, social and spiritual values that create social life, connect people to each other, ensure development, happiness and peace, and protect them from risks and threats (MEB, 2010).”

In 2018, new curricula came into force and values education was given a comprehensive place in the programs. Values education, which was implicit in previous programs, is explicitly included in these programs. With the curriculum, it is aimed to provide students with values in a systematic way. In this context, the biggest responsibility falls on teachers and textbooks. According to Cemiloğlu (1992, p. 3), Turkish textbooks have the functions of using the mother tongue, enriching it and making people adopt moral behavior patterns through texts. By identifying the values in Turkish textbooks, the values that form the basis of moral behavior patterns will be identified. In this way, it will be determined whether Turkish textbooks fulfill a function assigned to them. In the literature, there are studies on determining the values in primary school Turkish textbooks in different years (Susar Kırmızı, 2014; Yılar, 2016; Kaşkaya and Duran, 2017; Alternatif, 2019; Dökme and Tunçer; 2022). The aim of this study is to examine primary school Turkish textbooks in terms of values education and to determine the current values.

In this study, the document analysis method, one of the qualitative research approaches, was used. Document review is a scientific research method based on scanning the resources in a specific field of study and analyzing the data obtained (Sak et al., 2021).

The documents analyzed in this study are primary school 1st, 2nd, 3rd and 4th grade Turkish textbooks. A total of 139 texts in these books include justice, fairness, family unity, humility, independent and free thinking, scientific, courage, hard work, friendship, sensitivity,

honesty, empathy, aesthetics, sacrifice, tolerance, kindness, optimism, leadership, compassion, , hospitality, kindness, self-control, self-confidence, sharing, patience, respect, greeting, love, responsibility, compassion, caution, cleanliness, patriotism and helpfulness. Content analysis was used to analyze the data. The data were first evaluated independently by the researchers, and then their consistency was tried to be ensured by comparison. The findings obtained were tabulated and frequency values were included.

When 2nd grade Turkish texts were examined in terms of values education, it was determined that there were a total of 130 values in 8 themes. It was observed that the values of love, patriotism, responsibility, self-control and helpfulness were mostly included in the texts. When 3rd grade Turkish texts were examined in terms of values education, it was determined that there were a total of 161 values in 8 themes. It was observed that the values of love, diligence, respect, patriotism, self-control and protecting cultural values were mostly included in the texts. When 4th grade Turkish texts were examined in terms of values education, it was determined that there were a total of 244 values in 8 themes. It was observed that the values of love, diligence, respect, helpfulness and courage were mostly included in the texts.

Accordingly, it can be said that the values in the 4th grade texts are higher than in the texts in other grades. In general, it can be said that the texts in the Turkish textbook are rich in terms of values education. This may also be associated with the increase in children's abstract thinking skills as their age increases.

When the values included in the textbooks at each grade level are examined, it is seen that the value of love is among the most frequently included values. Yılar (2016) determined that the value most included in Turkish textbooks taught in primary schools between 2014 and 2015 was the value of love.

As a result, children's literature texts are one of the most important educational tools that support children's versatile development by increasing their knowledge about themselves, their environment and the world (Gönen & Veziroğlu, 2019). Children think concretely until the age of eleven or twelve, and as they approach abstract thinking, they encounter a world built with symbols produced in response to concrete elements. Trying to understand these correspondences and relationships accelerates the child's mental development (Şimşek, 2014). For this reason, children's exposure to quality texts that will have positive effects on character development during the primary school period, which is considered a critical period for many skills, should not be ignored when considering the aims of the Turkish course.

The following suggestions can be made for future studies.

- In the selection of texts to be included in Turkish textbooks, texts that are enjoyable in terms of both aesthetics and content can be preferred for the transfer of values. In this way, while students' reading pleasure can improve, it can also contribute to their character development.
- Turkish textbooks published in different years can be evaluated comparatively in terms of values education.

Expert opinions can be consulted in the selection of texts in textbooks.

